

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.,
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil. a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Conferența P. S. Sale episcopului Dr. Miron E. Cristea

rostită la prima ședință a societății noastre teatrale, ținută la 29 Sept. n. în Blaj.

— Un resumat.

Între așezămintele de cultură ale unui popor teatrul național trebuie să ocupe loc de frunte, căci dacă-i bine condus teatrul, poate să devină o școală din cele mai însemnate pentru creșterea și entuziasmul masei mari ale poporului;

o școală, care peste tot ne nobilitează ca oameni;

o școală care ne reamintește și prezintă faptele glorioase ale strămoșilor, înălțându-ne astfel conștiința și mândria națională și oțelindu-ne virtuțile cetățenești cu toate ramificațiunile de patrie și de neam;

o școală, care mai presus de toate contribuie la formarea caracterelor, fără de cari nici un popor nu poate ajunge la creangă verde;

o școală, care ne înfățișează viața idilică a poporului cu toate neîntrecutele noastre obiceiuri, datini și cu manifestațiunile ei caracteristice.

Teatrul trebuie să mai cultive muzica, cântările și dansurile cele originale mai de preț ale Românilor. Și am face o greșală de neiertat, dacă n-am fixa și n-am cultivă și dacă am lăsa să piară aceste însușiri admirabile ale poporului dela țară, pe cari viața modernă din zilele noastre tot mai tare le surghiunește din satele noastre odinioară atât de pline de farmec, de poezie și de viață idilică.

Să nu vi-se pară curios, dnilor și dnelor, faptul, că un preot, ba chiar un arhiereu vorbește despre lucruri, pe cari mulți le țin atât de profane sau lumești: despre teatru,

cântări, dansuri sau jocuri. Doară Sfântul Ioan gură de aur altfel de om a fost, și totuși mai ales în tinerețe — voind a cunoaște toate sbuciumările sufletești ale societății de pe atunci — s'a interesat, ba a cercetat și el teatrul dela Atena.

Eu zic, Onorată adunare generală, că și un preot și un arhiereu chiar, se poate interesa și poate vorbi despre toate trebuințele unui popor. Atârnă numai ce vorbește și cum?

Mulți din DVoastră veți fi surprinși, dacă vă voiu descoperi adevărul istoric, că dansurile, jocurile și teatrul au izvorit din religia popoarelor.

Au existat în trecut popoare, ce-i drept necreștine, și mai există și azi, la cari dansurile nu sunt altceva, decât acțiuni rituale, religioase de preamărire a zeilor, sau de mulțămire și cerere.

În această privință se pot înșiră sute și mii de exemple. Dar ajung și numai unele.

Grecii vechi d. e. aveau multe jocuri religioase.

În Delos jucau junii la sunet de flaute și citeră în jurul jertfelor, ce se aduceau. Mai ales pe insula Creta erau în us dansurile religioase, numite păane însoțite de cântări. Jucau în semn de mulțămire sau bucurie pentru scăparea de vr'un năcaz sau suferință. Prosodion sau enopolion era un alt joc ritual, de procesiune, când mergeau la vr'un altar, la vr'un templu, sau cu care încunjurau templele.

Procesiunile religioase din zilele noastre d. e. din România și și din țările catolice, în frunte cu preoțimea, cu episcopii și cu icoane făcătoare de minuni, sunt rămășițele unor asemenea procesiuni cu jocuri rituale păgâne.

Chiar și Grecii de azi au o serbare populară, Panigyri, la care

poporul — țărani și țărance — joacă și cântă (tragoedia) în progadia bisericilor în cinstea Maicei Domnului sau a unui sfânt.

Și în eparhia mea la Lugoj, pe la rugă sau hram, adică la Sf. Mărie mare, joacă poporul adunat din tot jurul în curtea bisericii. Cel mai mare preot — protopopul — fie și de 80 ani, începe hora cu cea dintâi femeie din parohie.

Dansurile religioase, ce compuneau în vechime cultul păgân al poporului german din Saxonia, Turingia și al Francilor, au trecut și în viața religioasă creștină a poporului german. Mai ales jucau în noaptea Crăciunului în progadia bisericilor. Apostolul Nemților, Bonifacius, a pășit împotriva lor (743).

În ținutul râurilor Rin și Mosel erau foarte lățite jocurile ss. Veit și Ioan Bot. Focul Sânzienilor, în jurul căruia jucau, e și azi un us lățit la unii Germani și Slavi. L-am văzut astăvară în Istria. Irodiada încă cu jocul a câștigat capul sf. Ioan Botezătorului.

Jucau și preoții. Episcopul Burchard din Worms a dat (1024) circulare de oprire. Totuși s'au susținut și până în veacul 17. Iesuitul Menetrier istorisește, că (1681) a văzut în unele biserici fețe bisericesti și copii din cor, jucând prinși de mână și cântând cântări de mulțămire, pline de evlavie.

Jocuri religioase au avut și Romanii. Dela ei au trecut și la noi Junii din jurul Sibiului joacă călușerul și bătuta etc., tocmai la sărbătorile Crăciunului și Anului nou. Dovadă că, proveniența lor e religioasă.

În biserica „Maicei încoronate“ din Neapole e o icoană pictată de Giotto (1276—1336), care reprezintă o nuntă. Preotul cunună și nuntașii joacă hora, ținându-se de mâni. Și în biserica noastră tot la nuntă —

prinzându-se de mâni preotul, mirii și nașii — într'un fel de horă lină — încunjură iconostasul cel mic, cântându-se „Isaia dăntuește“.

Vestitul vizitator al muntelui Athos Didron spune în „Ermyneia tys zografykys“ (pag. 327 trad. de Godeh. Schäfer Trier 1855): „In biserica din Eleusis — zice el — am văzut la botezul unui copil pe preotul, pe nași și pe invitați, jucând în jurul baptisteriului (cristelniței). In Atena am văzut pe nuntași și pe preoții slujitori, jucând în biserică“. Iconografia bizantină, ilustrând fraza psalmistului „toată suflarea să laude pe Domnul“, zugrăvește între toate ființele lumii și pe unii jucând, așa un june joacă cu o jună și un moș cu nepotul și nepoata sa“ chiar și frunza pomilor saltă tremurând (p. 139).

Aceeași origine religioasă o are și teatrul. Mulți scriitori ne spun, că „la Greci drama s'a născut din cultul grecesc“.

Iară la popoarele creștine primele începuturi de teatru au fost copii cu steaua și cu cei trei crai dela răsărit.

După aceste reprezentații primitive au urmat vestitele producțiuni teatrale religioase, numite misterii. Fiind compuse din elemente curat religioase se jucau în biserică și s-au continuat în progadii, de unde iarăși au fost scoase în măsură, în care s-au sporit în ele elemente, lumești.

Astăzi atât dansurile, cât și teatrul au devenit jocuri aproape exclusiv de distracție lumești.

Să fiu, onorată adunare generală, bine înțeles! Am făcut această reprivire istorică, nu că doară ași dori să se reintroducă în viața religioasă jocul și teatrul, sau că ași voi să scuz pe unii preoți tineri, cari joacă când n-ar trebui, ci numai ca să arăt proveniența religioasă a acestor lucruri, ajungând la conclusia: că — precum persoanele — așa și instituțiunile nu-i iertat să-și renege trecutul. Deci și teatrul național al poporului nostru cu toate apartinențele lui — ținând cont de originea sa religioasă — să caute a se feri de ori ce exagerări și de degenerare și să se desvoalte în cadrele unei educațiuni pururea morale a poporului.

Atunci teatrul nostru — când vom fi fericiți a-l avea — va deveni o instituțiune de mare folos. Ceeace nu poate face biserica, școala și celelalte așezăminte de cultură,

va suplini teatrul ca astfel cultura poporului să fie deplină fără lacune, și astfel în mod armonic se vor cultiva toate facultățile și însușirile cele frumoase, cari formează ființa noastră etnică de Români.

Așa dorește biserica să devie teatrul nostru național și în această direcțiune să se desvoalte și pregătirile, ce premerg înființării.

Ne-am întrunit la o serbare culturală jubilară a „Asociațiunii“ aici în Blaj. Ca să se ridice splendoarea ei, „Societatea pentru crearea unui fond de teatru român“ încă ni-s'au atașat.

Cu adevărat pentru prăsnuirea jubileului de 50 de ani de existență a „Asociațiunii“, nu se putea statori alt loc mai potrivit, decât Blajul. Căci dacă Asociațiunea s-a plâzmuit la 1861 în Sibiu, centrul bisericii ortodoxe române, sub conducerea lui Șaguna, încunjurat de fii ambelor biserici românești, înfrățiți sub steagul culturii naționale: era lucrul cel mai firesc, ca după 50 de ani să serbăm amintirea nemuritorilor întemeietori în cadrele mărite ale unei munci de 5 decenii, aici, în Blaj, centrul metropoliei gr.-cat. române, în acest focalar de cultură românească, plin de neperitoare tradiții pentru luminarea neamului întreg și de pretutindenea.

Până la înființarea „Asociațiunii“ erau bisericile române, ici-colea și ziaristica, singurii îndrumători ai culturii poporului; iar în curs de 50 de ani a dezvoltat și „Asociațiunea“ și „Societatea pentru fond de teatru român“ însemnată muncă în această privință, sprijinind biserica în nizuințele ei spre luminarea poporului.

Episcopatul român îndeplinește deci numai o sfântă datorință, când s-a decis să fie oarecum corporativ de față acolo, unde credincioșii bisericilor române s-au întrunit sub stindardul culturii naționale. Unde sunt 2 sau 3 adunați în numele culturii noastre, acolo noi datorință sfântă avem a fi de față, căci nu numai mântuirea vecinică a sufletului credincioșilor noștri, nu numai cultivarea virtuților creștinești și cetățenești sau patriotice, este misiunea bisericii române, ci și mântuirea vremelnică a poporului nostru prin armele luminei și ale culturii românești.

Iară îndeosebi noi episcopii bisericii ortodoxe am ținut să fim toți de față la această serbare a culturii noastre, ca deoparte să a-

ducem prinos de recunoștință marelui nostru ierarh Andrei, care a avut partea leului la înființarea „Asociațiunii“ și să arătăm, că suntem conștii de misiunea noastră de a urma pilda lui, care a promis a sprijini din toate puterile sale Asociațiunea; iară de altă parte venit-am ca să ne închinăm și noi memoriei sfinte a celor mari Români, cari au trăit aici, să ne închinăm memoriei aceluia smerit apostol român, care în desagii săi purta întreaga comoară din trecutul neamului, și tuturor nemuritorilor lui ucenici; am venit să ne închinăm și tuturor tradițiilor culturale scumpe, a căror duh străbate în măsură sporită și azi atmosfera acestui loc.

Facem aceasta, ca să arătăm tuturor fiilor bisericilor române, că numai înrolându-ne dela „vlădică până la opincă“ la munca pentru cultura românească, întemeiată pe vechile sale tradiții bisericesti, putem asigura viitorul poporului nostru, așteptând ca pilda noastră să fie un simbol, un îndemn puternic, pentru toți credincioșii noștri de a pune la o parte, — când e vorba de cultivarea poporului — orice fel de separatism, orice susceptibilități, căci, în această privință nu putem admite decât o singură rivalitate: de a ne întrece la fapte bune unii pe alții. De altă parte dorim, ca nu numai unii, ci toți cărturarii de pretutindenea, să simtă datorința a sprijini „Asociațiunea“, „Societ. p. f. d. t. r.“ și toate însoțirile noastre culturale, căci — durere — mai sunt multe ținuturi, unde fruntașii se ceartă pentru nimicuri și mărunțișuri, iar în alte locuri pentru niște fraze goale, zădărnind faptele, cari singure închiagă și întăresc temeliile de progres ale poporului.

Nu 2500 membrii ordinari trebuie să aibă „Asociațiunea“, ci cel puțin 10,000. Celelalte societăți asemenea.

Deci — dacă voim să serbăm cu vrednicie memoria marilor noștri înaintași și întemeietori ai așezămintelor de cultură, — trebuie toți de pretutindenea — punând deoparte indiferentismul sau susceptibilitățile de ori ce natură — să ne facem fie și numai ca simpli gregari datorința cătră cultura neamului. Așa făcând, toate instituțiunile culturale în trunte cu Asociațiunea vor înainta cu pași mai repezi; iară poporul se va deștepta, lumina și

mântui din întunerecul, de care în multe locuri mai e cuprins.

Și fiindcă o manifestație culturală atât de solidară și unitară în frunte cu lamura inteligenței și cu întreg episcopatul român, n'a mai fost la noi, decând ne-am pomenit pe aceste plaiuri și câmpii: nu află cuvinte mai potrivite de-a scoate la iveală acest fapt măreț, decât dorința exprimată de Șaguna la încheierea constituantei Asociațiunii în vintele: „Dee Dumnezeu, ca până la capătul veacului să fie tot așa. Să ne mai întâlnim la masa mamei noastre comune, să ne îndulcim de limba, naționalitatea și de toate câte sunt ale Românilui“.

Veacul, în care a trăit Șaguna, s'a încheiat, de aceea se ivește trebuința de-a completa dorința marelui ierarh, zicând: Dee Dumnezeu, ca până la sfârșitul veacurilor să fie tot așa; să muncim împreună — ortodoxi și uniți — în frățescă dragoste și deplină armonie pentru înaintarea scumpului nostru popor în cele bisericesti, culturale și în toate privințele, căci prin aceasta mijlocim și progresul iubitei noastre patrii, în care Români formăm o parte foarte însemnată a celor mai credincioși locuitori ai ei.

Să ne ție Dumnezeu pe toți urzitorii și propovăduitorii culturii noastre românești! Amin!

(«Gzeta Trans.»)

Ședința a doua a societății fondului de teatru.

Miercuri după serviciul divin s'a continuat ședința societății fondului de teatru în sala de gimnastică sub prezidenția dlui Vasile Goldiș. După deschiderea ședinței dl prezident invită pe notarul ședinții dl Augustin Caliani, să cetească procesul verbal al ședinței trecute. Deabia încep însă dl notar să cetească câteva propoziții și se porni deodată de cătră ușă o furtună de aplauze, care creștea tot mai asurzitor până ce se pomeni tot publicul în picioare și strigă estaziat „trăiască Niculae Iorga“. Dl Iorga sosise noaptea cu acceleratul la Blaj și veni la ședința societății pentru teatru român. Într'un târziu numai se conțeniră aplauzele și se putu ceti protocolul ședinții mai departe, după cari luând cuvântul dl Dr. Chețian, raportorul comisiunii exmise pentru inserierea de membri noi cetește lista, acelor cari s'au înscris de membrii ai societății. Adunarea îi aclamează de membri, făcându-le unora entuziaste ovațiuni.

Deasemenea se primește cu multă satisfacție, când raportul comisiunii exmise pentru cenzurarea cassei anunță, că averea fondului a trecut deja jumătatea de milion corone.

Urmează dl Braniște raportorul comisiunii exmise pentru cenzurarea raportului

general, și într'o vorbire interesantă de aproape o oră face o reprivire istorică asupra societății teatrale. Dl Braniște ne spune că întemeietorii acestei societăți culturale un scop au avut în vedere și anume crearea unui fond din care cu vremea să se poată înființa teatrul român în definitiv, deci societatea aceasta la început n'a avut alt scop decât crearea de fonduri necesare din care să se poată crea teatrul național român. Mărindu-se în decursul anilor capitalul societății și ajungând la câteva sute de mii, văzu atunci comitetul care sta în fruntea acestei societăți, că timpul este aproape, când va trebui să se intruzeze visul acelor, cari au pus bază acestei societăți și să se creeze de fapt teatrul național. Căci scopul tuturor nu putea fi altul decât crearea teatrului național dupăre fondul necesar va fi adunat. S'a văzut însă atunci, că statutele societății nu admît aceasta deoarece acolo eră prevăzută numai chiar crearea de fonduri necesare, S'a început deci o discuție minuțioasă, că oare cum ar trebui modificate statutele societății în direcția aceasta fără a periclitiza societatea de până acum. Ajungând dl Ioan Mihu în fruntea societății și-a făcut chestie de ambiție din aceasta și după multe alergări i-a succes să înduplece guvernul, ca acela să aproabe modificarea §. 21 din statute, prin care societatea în vederea teatrului național românesc, poate lua unele măsuri pregătitoare, precum să poată trimite tineri la școli de specialitate, la conservatoare etc. ca aceștia la timpul lor să se dedice cu totul artei dramatice române. Așa am ajuns astăzi în al doilea stadiu al societății, că își poate pregăti calea cătră crearea teatrului român.

Expozeul dlui Valer Braniște a fost ascultat cu cea mai desăvârșită atențiune și atât raportorul cât și comitetului li-sau făcut îndelungate ovațiuni.

Dl Gavril Precup profesor gimnazial în Blaj face propunerea, să fie însărcinat comitetul, ca la adunarea proximă să vină cu un proiect referitor la instituirea unui *măiestru de dans* pentru toate școlile românești din țară. Priu aceasta speră propunătorul, că se va face o ordine oarecare în direcția aceasta și se va scăpa tineretului nost de mulți măiestri de dans străini, cari nu numai că nu cunosc dansurile noastre, dar nu au nici simțul recerut pentru aceste. E aceasta și o chestie socială de mare importanță, pentrucă prin aceasta se vor deschide în câțiva ani nișile saloanelor și pentru dansurile noastre naționale, pentru cari se va face astfel propagandă în tineretul dela școale.

Propunerea a fost primită cu mare însufletire.

Prezidiul anunță după aceasta că pentru anul viitoriu societatea e invitată să-și țină adunarea în Oradea-Mare — deoarece în decursul anului mai vin invitări și din alte părți. Adunarea hotărăște ca designarea locului să fie lăsată în grija comitetului. Ședința se încheie la 12 ore când din nou se fac ovațiuni sgomotoase comitetului iar pe dl Niculae Iorga care a pus la dispoziția societății 200 de volume din operele dramaticilor români, apărute la Vălenii de munte, îi aclamează frenetic.

Corespondințe.

Din Maramurăș.

Sfințirea mănăstirii dela Moisei.

În ziua de 28 August n. când în istoricul Blaj, s'au adunat românii dela 4 colțuri ale lumii, ca să audă învățături frumoase și folositoare, dela bărbații mari ai Asociațiunii noastre, tot atunci, noi maramurășeni ne-am dus la actul sfințirii bisericei-mănăstiri dela Moisei. De astădată n'a uitat Maramurășul nici de Asociațiune, căci a trimis reprezentant atât asociația maramurășană, cât și despărțământul nou înființat al Astrei: Vișeu-Iza.

Mănăstirea Moiseiului e așezată în locul cel mai pitoresc și romantic, sub poalele munților: Pietrosu, Traian, Măgura etc. departe de satul Moisei, la vre-o 6 kilometri. Jur împrejur numai păduri de molid și brad vezi, de ție mai mare dragu. Biserica cea veche de lemn, care nu-i mai lungă de 20 metri, și 5 m. de lată, a slugit de mănăstire maramurășenilor vre-o 300 de ani. Insuș, mitropolitul Bălgradului, Sava Brancovici a sfințit-o.

Cea nouă de piatră e așezată lângă cea veche, și strălucește de departe. Numai cât mi-se pare că e prea mică. Nu e pictat pânăcum decât iconostasul, de cătră învățătorul din Vișeu-de-jos, Adrian Mărginean, care dacă ar avea stare materială mai bună, sau ar da de o inimă jertfătoare, ar putea să devie pictor renumit. Frumos e și altarul, care s'a ridicat cu spesele unui opincar; Nistor Bora din Vișeu-de-jos. Atât altarul, cât și iconostasul e lucrat foarte frumos din lemn de frasan.

Actul sfințirii l-a îndeplinit, trimisul consistorului din Gherla, canonicul Petru Fabian, care încă-i fîn de opincar din Maramurăș. Dânsul sosește la fața locului încă Duminică d. a. la 4 ciasuri, întâmpinat fiind de un grup de preoți în frunte cu părintele vicar Tit Bud, care îl bineventează. În timpul acesta tot mereu sună clopotele, căci sosese procesiile românilor maramurășeni, la număr peste 30. Cea mai mare și impozantă a fost a leudenilor, pe care a condus-o însuș capelanul Ion Birlea.

E timpul vecerniei. Slujește delegatul cu 8 preoți. Apoi litia și paraclisul P. V. Maria, după care urmează predica emoționantă a părintelui vicar, pe care o ascultă la vre-o 5000 de oameni, cu lumini aprinse în mână. Îi roagă, ca să petreacă noaptea aceasta, cu pietate și în rugăciuni continue, în cinstea P. V. Maria. De fapt așa a și fost, căci toată noaptea a încunjurat cu procesiile sf. mănăstire, cântând, de răsunau toate văile munților.

Luni, des de dimineață, la 4 ciasuri, se începe sf. Mărturisire. S'a spovedit la vre-o 5—6000 de credincioși, cari toți veniau, așa că pe timpul sf. slujbe s'a strins aproape 9—10,000 de români. Se face utrenie în mănăstirea cea veche, la finea căreia părintele vicar. Într'o vorbire bine simțitoare, își ieă rămas bun, dela vechea mănăstire; a vorbit la inima norodului, încât pe mulți îi vedeam plângând și suspinând. După aceea toți preoții, îmbrăcați în sf. odăjdii, se duc înaintea mănăstirii nouă, unde delegatul consistorial face sfințirea apei, și stroposte mănăstirea din lăuntru, apoi se încunjură

mănăstirea de 3 ori, cu toate procesiile, cetindu-se la 4 colțuri ale mănăstirii 4 Evanghelii și stropindu-se mănăstirea și din afară.

Sfârșindu-se acestea, se începe sf. liturgie pe care a slujit-o 22 preoți în frunte cu delegatul conzistorial. După Evanghelie, urmează predica delegatului, care cu verva lui oratorică a captivat pe toți ascultătorii. Le amintește însemnătatea sârbătoarei, precum și faptul că deacum înainte maramurășenii vor avea mănăstirea lor românească, și nu vor fi siliți să peregrineze la mănăstiri străine, precum la Bicsad și Pocs cari sunt în depărtări foarte mari. Apoi, părintele vicar, pe scurt amintește legenda Mănăstirii, cum un locuitor din Moisei, odată cosând pe acolo, a auzit sunând clopote timp îndelungat, deși în apropiere n'a fost nici biserică, nici sat. Cuprins de pietate și frică a adus o icoană și a pus-o într'un copac, unde veniau lucrătorii români și se rugau. Cineva apoi a socotit că va duce icoana în biserică satului Moisei, dar iarăși a aflat-o în copac. Atunci văzură că e loc sfânt, și-a ridicat pe acel loc o bisericuță, care a slujit de mănăstire până'n ziua de azi. Ce-e drept, e în stare deplorabilă de curge ploaia prin acoperiș, și soarele străbate prin pereți, dar pentru aceea nouă maramurășenilor ni-e scumpă, e un monument străbun, și n'ar fi iertat să se deie protopretorelui Papp Simon din Vișău — dupăcum se zvonește — să și-o străfoarme de capelă în grădina sa; ei să se repareze din banii mănăstirii, și să rămăie de arătare nepoților și strănepoților noștri, ca astfel și dâșii să se înflăcăreze din pildele strălucite a bunilor noștri strămoși, colaboratori direcți ai voievozilor Bogdan și Dragoș. Amintește apoi titorii, cari au făcut lăcașul sfânt, și-a dăruit sute de jugăre, ca din venitul acela să poată trăi călugării. Se pomenește apoi, toți aceia, cari au contribuit cu ceva ca să se poată zidi sf. lăcaș cel nou.

Amintesc, că de prezent mănăstirea n'are călugăr, fără un preot văduv isprăvește agendele. Pentru viitorul mănăstirii, și pentru mai marea mângâiere a românilor maramurășeni, socotesc, că ar fi bine, dacă s'ar dispune acolo, doi, s'au barăm un călugăr de-ai noștri și n'ar vagabondă pela mănăstirile rusăști, unde cei mai mulți nu aud slujbă românească, fără is de batjocura popilor rusăști.

După sf. slujbă, s'a miruit întreg norodul, afară sub cerul liber de câtră 6 preoți. Atâta norod, adunat laolaltă nu s'a văzut nicicând în Maramurăș, doară la târgul de Rușalii din Sighet, ce e drept a favorizat și timpul; a fost o vreme nu se poate mai frumoasă, aer răcoros, plin de mirosul brazilor și a molizilor.

N'a lipsit, dela sârbătoarea asta frumoasă nici inteligența română, dar — durere — în preponderanță a fost cea maghiară dela Vișăul-de-sus și cea filo-maghiară încât

vorbă românească, abia auziai la gustare (prânz) la care fieștecare mănăcă merinde din traista sa. Toasturi s'au ținut cele mai multe ungurești, între ele și a preotului Komán Iános din Alsóvisó, care sistematic lucră totdeauna în contra românilor, barăm că și el s'o ridicat din opincă. Să-i fierușine! În cele românești, s'o preamărit persoanele reciproc, cu excepțiunea uneia, în care se propune ca să se trimită o telegramă în P. S. Sale Mitropolitului dela Blaj, care făgădui-se că în persoană va sfinți mănăstirea, dar dupăcum bine știm, a fost împedecat cu serbările dela Blaj. Propunerea se primește, și se și expediază următoarea telegramă.

Dr Victor Mihályi

Balázsfalva.

„Clerul și poporul român maramurășan adunat la sfințirea mănăstirii dela Moiseiu în număr aproape de zece mii salută adunarea jubilară a celui mai ales institut cultural românesc și pe Excelența Voastră ca pe cel mai ilustru fiu al Maramurășului nostru românesc“.

din încredințare

Dr. Petru Fabian.

Toasturi de preamărire personală s'au ținut dar, despre aceia, cari într'adevăr au jertit, nu s'a pomenit. Astfel nu s'a pomenit învățătorul care a pictat și-a dat planul fruntariul, nici țărănul Nistor Bora, cu a cărui cheltuisă s'a ridicat mărețul altar, și s'a cumpărat 6 sfeșnice pe altar și un luster, barăm că eră și dânsul de față, și auzia câte de toate grăiesc domnii numai de dânsul nu pomenește nime.

În urmă amintesc, că răspunsurile liturgice, le-a cântat pe 4 voci corul țărănilor plugari din Sighet, sub conducerea învățătorului N. Németh. Laudă li-se cuvine tuturor, cari au lucrat pentru înfăptuirea acestui cor, care ni-se pare e al doilea, în întreg Maramurășul.

Astfel a decurs, serbarea sfințirii Moiseiului, care neștearsă va rămânea în inimile românilor maramurășeni.

Cor.

Raportul general

al Comitetului Societății pentru fond de teatru pe anul de gestiune 1910/11.

(Continuare).

Planul de acțiune pentru viitor. Adunarea generală din anul trecut a hotărât, „ca Comitetul Societății să prezinte la proxima adunare generală un plan de acțiune compus în cadrele indicațiunilor precizate în discursul de deschidere al d-lui președinte Dr. I. Mihu ținut la aceea adunare“. Comitetul în urma acestui mandat precum și în urma situațiunii schimbate prin modificarea statutelor, s'a ocupat în mai multe rânduri de această însemnată chestiune. Studiindu-o a căzut de acord, că în legătură

cu ea trebuie rezolvată și o altă problemă devenită actuală atât în urma situației nouă, cât și în urma instituirii comitetelor filiale, precum și a dispoziției introduse în privința plătirii în rate a taxelor de membri fondatori și pe vicață, cari au înmulțit în mod considerabil agendele secretariatului și ale cassariatului. Este vorba de necesitatea instituirii unui organ executiv al Societății, cu locuința și biroul său permanent în sediul Societății, care să conducă agendele de propagandă teatrală și să săvârșească lucrările de birou, reclamate la manipulația oficiului de cassă și de agendele de cancelarie ale secretarului.

În urma aceasta Comitetul a pregătit un nou plan de acțiune cuprinzând principiile și normele, menite a îndrumă în viitor, după expirarea planului de acțiune în vigoare acum, activitatea Societății, precum și normele pentru sistemizarea unui organ executiv salarizat, pe care îl transpunem spre aprobare, Onoratei adunări generale sub 1/2.

Admițându-se acest nou plan de acțiune Comitetul va redactă câte un regulament special pentru determinarea agendelor și responsabilității, ce-i vor reveni acestui funcționar al Societății.

Averea Societății. Cu sfârșitul anului 1910/11, 30 Iunie 1911, averea Societății constă din cor. 528,837.44. Sporul averii realizat în anul din urmă, care s'a capitalizat, e de cor. 22,025.40 la „numărare“ și cor. 9392 la „efecte“, cu totul cor. 31,417.40. Toată averea Societății, hârtii de valoare și libele de depunere, se păstrează și acum gratuit la institutul „Albina“ Filiala Brașov. Amănunte despre întreaga gestiune financiară și despre administrarea averii Societății se dau în raportul de cassă, ce ne-a prezentat cassarul nostru și pe care-l acledem ca adnex la acest raport sub 1/3.

Tot aci se prezentă și proiectul de buget pentru anul de gestiune 1911/12.

Fondul Dr. I. Mihu. Comitetul a luat act de observările făcute de adunarea generală din urmă la unii §§. ai Regulamentului de administrare și împărțire a venitului fondului Dr. I. Mihu și le-a dat stilizarea potrivită, redactând textul definitiv al acestui Regulament: Fondul se și administreează conform acestui regulament. În baza dispozițiilor lui Comitetul a publicat încă în anul acesta concurs pentru distribuirea venitului fondului de pe cei doi ani trecuți, în sumă de 1000 cor., pentru:

„I. premiarea și publicarea de piese teatrale originale românești potrivite scopului urmărit de Societate și

„II. premiarea sau ajutorarea publicării de colecțiuni de muzică populară română sau compoziții muzicale, originale cu motive românești“.

La acest concurs s'au prezentat lucrări muzicale dela 8 compozitori, și și piese tea-

NEUMANN M.

furnisor al curții și camerei ces. reg.
în KOLOZSVÁR, Mátyáskirálytér 14.

Mare asortiment în veșminte bărbătești, de copii și fetițe!

Prețurent ilustrat gratis și franco.

trale dela 9 autori. Lucrările intrate la concurs s'au dat spre cenzurare unei comisiuni, care își va prezenta raportul până la 1/14 Octombrie a. c. Socolile și budgetul fondului se transpun On. adunări generale sub 1/4.

Legatul Procopie Cazotti. Avem plăcere a Vă comunica cu această ocaziune, că înaltul scop urmărit de Societatea noastră fu apreciat cu căldura caracteristică sufletului nobil omenesc de un nou mecenat, de Procopie Cazotti din București, care prin testamentul său din 2 Decembrie 1905 a făcut un legat de 10.000 lei pentru Societatea noastră. Mutându-se anul trecut la cele vecinice sufletul acestui distins și pentru Societatea noastră nemuritor hărbat, Eforia Spitalelor civile din București, ca moștenitor universal și executor testamentar al fericitului fondator, a liberat Societății în 21 Ianuarie a. c., la Intervenirea Comitetului, legatul de 10.000, în două scrisuri fonciare române de 5%.

În urma aceasta fericitul Procopie Cazotti și-a înscris numele între marii binefăcători ai Societății noastre.

Comitetul crede, că îndeplinește un act de recunoștință față de memoria fericitului binefăcător, dacă din legatul susamintit va constitui un fond special cu numele „*Procopie Cazotti*“, al cărui venit să se împartă după normele și în baza Regulamentului fondului Dr. I. Mihu, așa, că în viitor să se împartă ca premii și ajutoare în un an venitul fondului Dr. I. Mihu și în altul venitul fondului Proc. Cazotti.

Comitetele filiale. Știm, că orice lucru nou cere o vreme oarecare pentru că să prindă puteri și să înceapă a da roadele așteptate. Așa este și cu Comitetele filiale ale Societății noastre. Aceste comitete filiale, dintre cari cele mai multe s'au înființat, acum doi ani, arată până acum — durere — puțină putere de muncă. Avem până acum 63 comitete filiale, aproape în toate ținuturile locuite de români. Însă dela puține comitete filiale ne-au sosit rapoartele cerute de § 18 lit. c.) al Regulamentului. Nu putem trece peste acest punct fără a aduce lauda cuvenită Comitetului filial din Deș și Beiuș pentru activitatea lor condusa cu zel și cu pricepere. În decursul anului din urmă s'au constituit comitete filiale în: Tinca, Beiuș, Oradeamare, Carei, Satmar, Seini, Baia mare, Vișeu și Mănăstur.

(Va urma).

Câți s'au făcut membrii la Societatea fondului de teatru?

a) Membri fondatori:

„Patria“, casă de economii, societate pe acții în Blaj, Petru de Morsonyi Bulces, Petru Ionaș Timișoara, Artimon Blăjan preot Obreja, Alma Dr. Pop n. Maior Lugoj, Aniți Dr. Morar n. Bohățal, Dr. Ștefan Morar adv. Cluj, Izidor Saturn preot Merișori, vād. Iosif Vulcan Oradeamare.

Membrii pe viață:

Dr. Enea Papiu avocat Orăștie, Ioan Dobrea, preot Corbu, Dr. Alexandru Nicolescu profesor Blaj, Gavril Grama funcționar „Cerbu“, Emil Frâncu preot Cerghidul-mare, Dr. Iustin Cloșca Inga Brașov, Victor Stanciu, Aurel Harșian preot Cenade, Simeon Moldovan viceprotopop Noul-săsesc, Octavian Mu-

rășan preot Sibiu, Valeriu Suciu profesor Blaj, Iuliu Grama preot Chibierul-de-sus Horia P. Petrescu publicist Brașov, Nicolae Rusu proprietar Poiana Arieșului, Ștefan Pop canonic Blaj, Sever Sălăgian Pusztahollód, Teodora Sălăgian, Ilie Grindean N.-Ikland, Nicolae Motora preot, Traian Cibian preot Cella, Piso Pompiliu preot Carpini, Dr. Victor Macavei profesor Blaj, Banca populară, Dr. Petru Barbu, Dr. Vasile Suciu canonic Blaj, Dr. Alex. Rusu prof. teol. Blaj, Ștefan Roșianu prof. teol. Blaj, Aurel Barbu notar Lancrăm.

Membrii ordinari:

Augustin Caliani profesor Blaj, Vasile Tătar preot Kerék-Szt.-Iván, Adrian Costin preot Subpădure, Vasile Hopârtean preot Gădălin, Ioan Bozac v.-protopop Sambotelec, Francisc Hossu Longin adv. Deva.

Membrii ajutători:

Petru Chețian preot Densuș.

Noutăți.

Știri personale. Dr. Iosif Siegescu, prof. ordinar la universitatea din Budapesta, a fost azi la Blaj spre a lua parte la examenul corectoare de capacitate dela institutul preparandial.

Dela serbările culturale. Ziarele de dincolo continuă cu publicarea rapoartelor și articolelor referitoare la trecutele serbări culturale. iar ziarul „*Minerva*“ ce ne sosește azi dă portretul bine reușit al noului viceprezident al Asociațiunii păr. canonic Dr. Vasile Suciu.

Premianții români ai universităților din Ungaria. Din un raport al dlui Ministru de culte și instrucțiune publică. aflăm, că la sfârșitul anului școlastic 1910/11 au fost premiați 689 studenți, cei mai mulți juriști. Dintre români aflăm pe Ioan Georgescu dela facultatea teologică din Budapesta. Dr. Ioan Pop și Iulian Ghivulescu, rigorozați în drept, Sever Perța, Marta Butean și Cornelia Moga, rigorozați în medicină, — Alexandru Borza, profesor, — toți la Budapesta. Apoi Liviu Cupșă, rigorozați în medicină la Cluj. Victor Berinde din Szighet și Iuliu Bige dela Oradeamare.

Rugare. Subscrisul, în numele senatului școl. pe aceasta cale rog pe On. Oficii parohiale, institute de credit și st. Dni privați cărora li-s'au trimis vre-un apel pentru zidirea școlii din parohia gr.-cat. Proștea-mare (Nagyekemező) a le retrimite, chiar și în cazul când nu s'au colectat nimica, ca să se poată face darea de seamă. — Totodată rog pe toate inimile nobile, cărora nu li-s'au trimis apelul, dacă nu au voie a ne stă întru ajutor, pentru a ne putea duce în îndeplinire scopul nostru nobil, fie cu o sumă cât de mică, a trimite la adresa subscrisului. Inimilor nobile mulțumindu-le înainte — rămân al tuturoră stimător Proștea-mare (Nagyekemező) 5/X—911. Ioan Huizea, inv.

Convenire colegială. Pe 27 August au fost convocați absolvenții de-acum 25 de ani ai liceului. De toți au fost 30 inși dintre cari 8 au murit. Dintre cei 22 inși ce au rămas în viață au luat parte următorii: 1. Ieronim Dănilă, viceprotopop în Căina. 2. Dr. Ștefan Morar, adv. Cluj. 3. Ioan Șerban, asesor sc. orf. comit. 4. Ioan Anușcă, prof. Brăila. 5. Alexandru Bugner, preot Noul-rom. 6. Ioan Maior, provizor domin. metrop. 7. Gheorghe Micu, preot Alecuș. 8.

Valeriu Rus, preot Chiciud. 9. Ilie Irian, preot Sănmărtinul sărat. 10. Ioan Pușcaș arândator Blaj. Dintre cei 22 inși rămași în viață au următoarele oficii 1 medic, 1 adv., 4 profesori, toți în România, 1 silvicultor în România, 1 revizor la direcțiunea financiară, 1 asesor sc. orf., 1 protopop, 9 preoți, 1 provizor dominial, 1 vicenot. și 1 arândator. În 27 dimineața s'a servit la biserica parohială din Blaj pentru sufletul celor repausați. S'au prezentat apoi Excelenței Sale, și apoi s'a adus prinosul de recunoștință foștilor profesori de pe clasa VIII, cari sunt în viață și, anume. Canonienului V. Smigelschi, Ios. Hossu, Alexandru Uilăcan, Silvestru Nestor și Aron Papiu. Banchetul s'a ținut la Veza.

Erata. În graba mare în care s'a publicat numărul nostru de Luni, s'au strecurat câteva erori regretabile în cuvântarea Excel. Sale Mitropolitului, pe cari ținem să le rectificăm: pag. 2. col. 3. șirul 15 de deasupra *eră*, în loc de iară. — tot acolo șirul 17 de desupt: *Episcop din Maiuma*, — șir 13. *incă* în loc de *insă*, — șir 8. *arvunește* în loc de *izvorește*, — pag. 3. col. 1. șir 7. *luminati* în loc de *iluminat*, — șir 11. *rar*, în loc de *nou*, — șir 18. *invățătura* în loc de *invățaturile*, — iar alineatul următor începe astfel: „*Ne-am adunat creștinilor să rugăm pe Maica Domnului cea viuă și după moarte*“, — și două șire mai în jos a *păzit*, nu ne-a păzit; și în urmă șir 5. de jos: păzește pe cei *memernici*, nu drepti. Rugăm pe iubiiții noștri cotitori să îndrepte aceste greșeli păcătoase.

Holera. Nu se mai poate retăcea, în țara noastră s'a ivit holera. Deocamdată pustiește în Budapesta, unde nu de mult trei muncitori ai unei fabrici de cleiu s'au îmbolnăvit de holera. Doi au murit îndată, al treilea a fost adus la spital. S'au luat toate măsurile de lipsă pentru a se pune capet acestui flagel îngrozitor. Și țara a suspinat mai ușurată, când autoritățile, jurnalele au adus câteva zile știri liniștitoare. Dar înzadar au fost toate. Astăzi iar cetim de noi îmbolnăviri în Budapesta. Câțiva muncitori, un muzicant s'au îmbolnăvit grav, au fost transportați la spital, unde medicii au constatat holera aziatică. De asemenea s'a dovedit, că toți au beut din apa Dunării, unul scălțându-se, ceea ce a determinat autoritățile — să oprească publicul de a mai bea, a se scălda, a se spăla etc. în Dunare. Ambii țărmoși ai Dunării sunt păziți de poliștiți, iar năile sunt aspru supraveghiate. Știri cu adevărat înspăimântătoare vin și din Italia, unde după statistica oficioasă s'au îmbolnăvit de holera peste 7000 de persoane și aproape 4000 au murit. În Turcia plane bântuie cu groază. Dintre cei 5000 de ostași, cari au fost declarați de suspecti și separați au perit până acuma aproape 3000. Autoritățile noastre au luat toate măsurile, ca să se impedeze întinderea acestei boale îngrozitoare. E de lipsă, cași publicul să fie cu toată grijea și precauțiunea. Mai ales preoțiimea să îndemne credincioșii la cea mai deplină curățanie, făcându-i atenți la marea primejdie, ce ne amenință pe toți.

Posta Redacțiunii.

De lângă Cluj. Nu publicăm articoli, pe a căror autor nu-l cunoaștem. Și de altcum e scrisă în un stil vehement, care ne-ar aduce procurorul pe cap.

Se caută doi

Culegători tipografi

Tipografia Sem. Blaj—Balázsfalva.

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

69

Pe cavalerul De-Lorsch îl așezară pe trăsură iar Zbisko urmări mai departe pe celălalt și cu o singură lovitură îl spintecă în două.

Invingerea fu deplină. Germanii înfricați s'au ascuns prin desigurii și cari numai au scăpat cu fuga, aceia încă să predară cu toții. — Cadavrele germanilor zăceau cu grămada și fiindcă nu-i puteau să-i îngroape pe toți, i-au lăsat pradă lupilor sălbatici.

Litvanii porniră cântând se caute pe Skirvoil. — Pe când ajunseră la el, acesta încă termină cu măcelul față de dușmanii lui. — Dintre litvani încă au căzut foarte mulți.

De cu seară iarăș se așezară în cortul de mai înainte, unde Skirvoil ascultă cu drag povestirea despre războiul alui Zbisko.

Mai apoi îl întrebă:

— Prinsa-i vre-un cavaler mai distins?

— Numai pe unul — răspuse Zbisko?

— Pe acela încă îl vom spânzura împreună cu celălalt, — zise Skirvoil.

— Acela e prinsonerul meu și nu voiesc să-l spânzur, adause Zbisko.

— Nu voiești?

— Nu!

Skirvoil îl privi cu mânie, dar Zbisko îi adresă următoarele:

— De-l vei spânzura mi-am pierdut orice nădejde.

Skirvoil s'a împăcat repede cu idea și zise:

— Pe prinsonerii mei, ieu îi spânzur mâne și de vei afla între ei vre-unul, care ți-ar putea face servitii ți-l dăruiesc ție.

Cu aceasta părăsi cortul. Mazko privind după dânsul zise:

— Dacă să mânie e o fiară sălbatică.

— Pentru aceea, are o inimă nobilă — zise Zbisko. Demândă apoi lui Glava se aducă înaintea lui pe cavalerul de Lotharingia.

De-Lorsch știu deja a cui prinsonier e el, și pentru aceea intră cu mândrie.

— Mulțumește lui Dumnezeu, că te-am prins eu — zise Zbisko! și îi întinse mâna.

Cavalerul însă îi întoarsă spatele.

— Nu dau mâna cu un atare cavaler, care își deosește cinstea și împreună cu păgânii se luptă împotriva creștinilor.

Zbisko pe neobservate își întinse mâna la sabia, dar De-Lorsch văzându-l zise:

— Omoară-mă, știu bine, că pe prinsoneri nu-i eliberați.

— Dar voi nu spânzurați pe orice ostaș litvan, care ajunge pe mâinile voastre?

— Asta-i altceva! Aceia sunt păgâni.

Zbisko zise sărbătorește:

— Tu ști, că principele Janusch de-o dată ne-a promovat de cavaleri, tu ști și aceea cât de mult țin eu la demnitatea și cinstea aceasta, ascultă-mă deci!

— Îți jur, că cea mai mare parte din poporul acesta e creștin deja și s'ar încreștina și celălalt dar îi împedecă germanii!

— Nu se poate — zise cavalerul De-Lorsch.

— Măcar așa-i!... Căci dacă acest popor ar fi încreștinat cu totul, germanii n'ar mai avea motiv de a rămâne aici, ci ar fi silit să meargă în Palestina.

— Creștinii doresc ca pe păgâni să-i convertească la credința adevărată.

— Și încreștinează cu sabia! Cetește numai epistola aceasta!

Și îi predă epistola pe care popoarele Europei o adresară domnitorilor europeni și Papei, dovedind toate mișelile și cruzimile săvârșite de cruciați. De-Lorsch cetind totul întrebă:

— Și toate acestea ar fi adevărate?

— Intocmai precum există un Dumnezeu în ceriu! — răspuse Zbisko.

De-Lorsch plecându-și capul zise:

— Eu sunt prinsonerul tău.

— Dă-mi mâna — zise Zbisko tu ești prietinel meu.

Și cinară împreună. De-Lorsch află în decursul unei, că nici cu ajutorul epistolei marelui Magistru al ordului n'a putut afla pe Danusia, ba, ce-i mai mult cavalerii cruciați nici n'au voit să cetească epistola.

Îndată izbugni apoi:

— Stiu sigur, că Arnold Baden și Siegfried Löwe încă au fost cu ceata aceea, care înaintă spre Gottesverder.

Și pe ei i-ați prins?

— Nu, durere! Skirvoil încă are câțiva oaspeți și înainte de ai spânzura voui vorbi cu fiecare din ei.

După cină Skirvoil merse între prinsonerii săi însoțit de Mazko, Glava și de De-Lorsch.

— Ascultă — zise principela de Lotharingia — dă-mi mie libertate, eu voui căuta pe fată în toată Germania și de voui afla-o, mă vei liberă de tot.

— De cumva mai trăiește, sârmana! — zise Zbisko îndurerat.

Văzând pe Zbisko, unul dintre prinsoneri zise:

— Binefăcătorule al meu, eliberează-mă.

Zbisko privi lung la el:

— Zanderus!

— Eliberează-mă stăpâne eu știu unde-îi fica lui Jurand. — Stăpâne scapă-mă de moarte.

Zbisko desfăcu repede legăturile de pe mâinile lui Zanderus, care eră rupt de foame și de sete și îl sătură, apoi i-a așezat lângă foc unde Zanderus adormi repede. — În ziua următoare, când s'a trezit a spus cât de mișelește au tractat cruciații cu el, dar n'a dat răspuns la nici o întrebare de alui Zbisko. Acesta pierzându-și pe urmă paciența îl întrebă cam năcăjit:

— De nu-mi răspunzi momentan la toate întrebările mele să ști că te bat.

— În vecini știu un mușoniu de furnici — zise Glava.

— Indurare! — strigă Zanderus — îți spun tot ce știu.

— Soția mea încă a fost cu ceata aceea, cu care ai călătorit tu?

— Da stăpâne! dar Arnold Baden și Siegfried Löwe au dus-o cu ei.

— Și ai văzut-o?

— Am văzut caleasa închisă în care au ascuns-o, precum și pe călugărița, de cumva a fost ea aceea; am cunoscut-o căci eră ea prin care Danfeld a trimis balzamu

miraculos în castel. Pe Danusia n'am văzut-o, ci i-am auzit numai vocea. Plângea amar.

Zbisko deveni îndată palid, ca ceara.

Mazko, care nu cunoștea încă pe Zanderus întrebă repede:

— Dar tu cine ești? Și ce ai căutat între cruciați?

— Că cine sunt eu, îți va spune Zbisko și Glava.

— Nu glumi germâne — zise Mazko — că îți sparg capul.

— Stăpâne iartă-mă! — strigă Zanderus, — mai bine îți spun totul. — Am plecat din Spichov, cu gândul să caut pe Danusia și cu ajutorul lui Dumnezeu am și aflat-o și de atunci un moment nu m'am depărtat de lângă Siegfried. L-am urmărit dela un castel la celălalt pânăce în lupta de eri m'ați prins.

— Pentru aceasta vei primi dela mine un premiu mare — zise Zbisko. Dar poți să-mi juri pe fericirea sufletului tău, că Danusia trăiește?

— Mă jur, că trăiește domnul meu!

— Dar Siegfried pentruce s'a depărtat din Citna?

— Nu știu. Doar pentrucă i-a fost frică, că marele magistru va căuta toate închisorile și va afla pe Danusia.

— Curios, dacă ei urăsc așa de mult pe Jurand, pentruce n'au omorît pe fată — zise Mazko.

(va urma).

„Îndărăpt la sf. Biserică“

— Cartea unui convertit. —

de Ioan Georgescu.

(Continuare).

2

I.

CONVERTIREA.

Născut și crescut în religiunea protestantă, convertitul nostru a trecut prin toate zbuciumările sufletești ale unui tiner care vrea să se emancipeze și să ajungă la adevărată independență sufletească. A început, firește, prin a se clătina în credințele nutrite în copilărie, a continuat cu materialismul, pantelismul, modernismul, din cari apoi cu mare greutate a ajuns la creanga verde a credinței creștine pozitive și a religiosității adevărate.

Divina Comedia alui Dante l'a ajutat mai mult la aceasta, inspirându-i totodată și o simpatie deosebită pentru catolicism. Nu aparținea însă nici unei confesiuni, ba era adânc convins, ne mărturisește el, că în catolicism sunt o sumă de enormități, cu cari o minte sănătoasă nu se poate împăca. Cu toate acestea, tot el ne încredințează și despre aceasta, nu i-au fost nici când pe plac hărțuiri confesionale. Cetea cu aceeași indiferență despre toți și despre toate.

Adevăratul îndemn pentru credința creștină pozitivă i-l'a dat cartea lui Adolf Harnak: *Wesen des Christentums* (Esența creștinismului), care-i prezenta apariția lui Hristos în lume după postulatele celei mai strașnice „obiectivități științifice“, considerându-l pe Hristos numai ca pe un om ca toți oamenii.

Fiind deci de-o capitală însemnătate acest punct de mănecare în viața sufletească a convertitului nostru — ca și odinioară cuvintele Evangheliei: „Mergi și vindé tot ce ai“... pentru un Sfânt Antoniu,¹⁾ care de fapt și-a vândut tot și s'a retras în pustie sau mai apoi cuvintele Apostolului din epistola către Romani: „Nu în ospete și în beții; nu în curvii și desfrânări; nu în ceartă și în pismă, ci vă îmbrăcați în Domnul nostru Isus Hristos“... pentru un Sfânt Augustin²⁾ — ținem să redăm partea aceasta cu propriile sale cuvinte,³⁾ cari pe românește sună precum urmează: „În această carte (Esența Creștinismului) m'a captivat cu deosebire mărețea concepție, pe care autorul (A. Harnack) a format-o și dezvoltat-o despre persoana lui Isus Hristos. Conducătorul teologilor liberali, cercetătorul adânc, pătrunzător, exact, prezenta despre Domnul nostru (Isus Hristos) un caracter, o semnificație, care a întrecut cu mult ori ce măsură pământeană. O rază din lumina Lui schimbă cefe dinlăuntru ale omului. (pag. 1) **Evanghelia** Sa nu se poate înlocui prin nimica (p. 3) și e în stare să se desvoalte puternic în lățime și adâncime. (p. 7) Stă deasupra tuturor contrastelor timpului Său, cași a oricărui timp în genere (p. 11). El a făcut multe fapte minunate, în parte până astăzi inexplicabile (p. 19). El a arătat o învățătură unică și puternică, fără să fi fost științific pregătit, fără să fi avut lupte mari sufletești; adevărurile Sale bogate le-a scos numai din prisosul sufletului Său (p. 21). Cu desăvârșită liniște sufletească a trăit și a petrecut într'o religiune pe care în germine El a creat-o; a simțit și a gândit totdeauna în armonie cu Dumnezeu (p. 22). În libertatea și seninătatea sufletului nici unul dintre Profeți nu se pot asemăna cu El (p. 23). Cuvintele Lui exhauriau totdeauna cugetarea principală și totuși lăsa să apară inexhaustibilă. Ele n'au pierdut nimic din fragezimea lor în cursul veacurilor (p. 33). Apariția lui Hristos este și rămâne unica temelie a oricărei culturi morale (p. 78).“ — Fiindcă, precum observă foarte corect Ruvilla, aprecierile acestea despre Hristos sunt ale unui învățat, care-L consideră pur și simplu un om, avea tot dreptul să creadă, că Harnack a spus numai minimul din câte se pot spune despre El. De aceea cugetătorul se vede acum în fața a noi și noi probleme.

Mai întâiu de toate a trebuit să recunoască degetul lui Dumnezeu, care ne-a arătat în Isus Hristos, un astfel de model de desăvârșire. Odată însă admisă credința aceasta apostolică, ea l-a dus cu necesitate logică la noi și noi încheieri: Cum s'ar fi putut ca în decursul vremilor dumnezeiasca sămânță a Evangheliei creștine să se fie corupt și falsificat atât de mult precum afirmă teologii protestanți liberali? Cum s'ar fi putut împreună cu etica aceea atât de perfectă o dogmatică atât de absurdă? Cum ar fi putut răsări credințe atât de neînchipuite ca dumnezeirea lui Hristos, dogma despre Sfânta Treime, despre înviere și viața de apoi ș. a., dacă n'ar fi fost toate acestea în

sămânța aceea de muștar pe care Isus a adus-o pe lume¹⁾.

Nu i-a mai rămas deci decât sau să creadă întreagă Evanghelia cu toate dogmele și învățăturile ei, sau să tăgăduiască tot, să devină cel mai înverșunat ateu²⁾.

Și-a ales alternativa dintâiu, pentru că tăgăduirea neghioabă din urmă i-se părea prea antiștiințifică. A început deci a crede și s'a simțit fericit ca nici când înainte. În credința aceasta pozitivă mult l-a întărit apoi citirea operelor lui B. Weiss, cari l-au lămurit cu desăvârșire, că creștinismul nu-i în contradicție cu științele exacte. — Credința sa însă i-a impus neapărat să-și întocmească și viața amăsurat ei. A început deci să cerceteze cu acuratețe biserica și cultul dumnezeesc mult puțin cât era în confesiunea lor reformată, să asculte cu luare aminte cuvintele păstorilor etc., — deși prin aceasta și-a atras numai batjocura coreligionarilor săi; ba Ruvilla ne încredințează, c'ar fi observat o mare rezervă în astfel de chestiuni spirituale chiar și din partea fețelor bisericii reformate. A luat deci parte mult și des la cultul dumnezeesc al tuturor sectelor reformate; a umblat chiar și la slujba dumnezească a catolicilor, cu toate că încă nici prin gând nu i-a trecut să ia în serios această confesiune.

Mai mult decât orice pe lume prețuia și iubia pe Isus Hristos și apropierea de Dânsul. Această apropiere o cauta pretutindeni, și aceasta o găsea mai puțin în bisericile reformate. De aceea începea acum a stimă pe catolici din ce în ce mai mult, fiindcă vedea, că nici o religiune nu stimează atât de mult pe Hristos, ca religiunea catolică, care arată cea mai mare pietate nu

¹⁾ E știut, că protestanții și pe urma lor modernității contemplează evoluția creștinismului ca o aglomerare de elemente eterogene sau mai corect ca o corumpere continuă a sămânței Evangheliei lui Hristos. Cel dintâiu coruptor ar fi fost însuși Apostolul neamurilor Pavel care, după concepția protestanților și a modernistilor, trebuie considerat ca adevăratul autor al creștinismului. Mai târziu sub influința cultului greco-române earăși s'ar mai fi corupt simburile acela evanghelic, așa cât mulți protestanți și modernști se întreabă ca oare triumful creștinismului dela începutul veacului IV, se poate numi cu adevărat un triumf creștin asupra cultului păgân și nu vice-versa: biruința păgânismului prin contopirea elementelor sale în organismul creștin. Ei cugetă că într'adevăr doctrina Evanghelistului Ioan despre Logos (Cuvântul lui Dumnezeu) e de origine păgână, împrumutată sau dela Plato sau dela școala filosofică Alexandrină alui Philo. Mai socotesc a afla apoi urme de neoplatonism în scrierile atribuite lui Dionisie Areopagitul în Răsărit și la Augustin în Apus; așa cât dacă ei iau de bani bunți toate aceste h'poteze șovăitoare nu le rămâne decât să declare, că cultul sfinților, moaștelor, icoanelor, „crassa magie a sacramentelor“ nu sunt decât reinvierea străvechiului cult păgân în eroi și puterile tainice ale Firii, înfățișată în travaliș creștin. Așa expun lucrurile Harnack, Wernle, Wrede, etc. și după ei modernistii.

²⁾ O strălucită observație ad rem găsim la marele convertit rus Soloviev în opera sa scrisă în franceză: *La Russie et l'Eglise universelle*: „La religion véritable et vivante n'est pas une spécialité, un domaine séparé, un coin à part dans l'existence humaine. Révélation directe de l'absolu, la religion ne peut pas être quelque chose, elle est tout ou rien“.

numai față de persoana Lui³⁾, ci față de orice se află în oarecare legătură cu El. Recetirea Divinei Comedii i-a sporit venerația pentru catolicism. Dar nici acum nu putea fi vorba de convertire. Cercă să-și poată afla liniștea sufletului și în sinul bisericii sale protestante! — Începuse însă a-și da seama tot mai bine despre chaosul și neorientarea ce bântuia acolo: În general, zice el, se poate spune, că tot mai cred și protestanții într'o descoperire (revelațiune) dumnezeiască; nu sunt adăpostiți însă de otrava liberalismului religios, a necredinții totale. Ruvilla pretindea dela conducătorii bisericii sale să fie mai energici în combaterea acestor scrieri moderne atât de primejdioase; ei însă li spuneau dimpotrivă, că trebuie să fie cât se poate de îngăduitori cu toate curentele moderne.

(Va urmă).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea“ sub titlul de „Vestitori credinței“. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

Antologionul sau Mineiul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septemvrie, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Bunea“.* Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor“: „*Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.“*

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezandă* (Blaj) și dela autor (Blaj „Unirea“.) *Banii de răscumpărare ai fiecăruia se civează public.*

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani.*

1) S. Aug.: Efess. I. VIII. c. XII. n. 2.

2) Ibidem n. 3.

3) O. c. pag. 9.

1) Să ne gândim numai la cultul euharistic atât de dezvoltat în Biserica Apuseană!

Strin: *Din sârmana mea grădină*, versuri. Orăştie 1911 pag. 63 preţul 1 cor. Partea cea mai mare sunt poesii religioase, iar în cealaltă se cântă Mama. Autorul mănuieste destul de bine versul, fantasia sa însă nu pare destul de bogată, așa cât pe alocuri e banal.

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru **F. C. Domșa**. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comandele se pot face la

Adresa: *Albumul Bunea* — Blaj-Balázsfalva sau Librăria semin.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5·30

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5·30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea*

Domnului și Grația. fco. 7·30 cor.

vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7·30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1·50

Preaveneratul Consistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din caselle bisericesti pentru biblioteci. — Să afă de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balázsfalva.

Ministerul r. Ung. de culte și instrucțiune publică prin ordinul său din 15 Ianuarie 1910 Nr. 144113—1909 a aprobat:

1. *Orarul general și particular pentru școlile primare cu 1, 2 și 3 învățători.*

2. *Planul de învățământ și îndreptarul metodic.* pentru școlile primare din Provincia Metropolitană gr.-cat. de Gyulafehérvár-Fogaras—Alba-Iulia și Făgăraș. Aprobata din Conferința Episcopescă, ținută în 7 Septembrie st. n. 1909 Nr. 6693.

Balázsfalva 1909. Tipografia Seminarului teologic gr.-cat. — Opu întreg 4 cor.

Orarul se vinde:

Pentru școlile cu un învățător — 80
" " " doi " 1·20
" " " trei " 1.60
plus 20 fl. porto pentru fiecare.

Comandele se pot face la Tipografia Seminarială.

A apărut: *Elemi Népiskola Értésítő könyve* — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fl. + 10 fl. porto

Se afă de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Mângăierea creștinului. Am onoarea a aduce la cunoștința Veneratului Cler român, că din cartea de rugăciuni, ce poartă titlul de mai sus, nu mai am decât trei feluri de legături, și anume: a) un exemplar legat acasă în Oradea-mare costă 1 cor., iar cu posta 1 cor. 24 fil.; al unsprezecelea exemplar îl dau gratuit, pentru 10 cor. 76 fileri trimiși cu mandat postal spedez cu exped. rec. 11 exemplare. Spedarea cu rambursă costă mai mult; — b) legătură în piele de chagrin neagră cu cruce aurită, cu foi aurite, în toc; un exemplar cu sped. rec. 4 cor. 30 fileri, — c) leg. în imitație de os (albă) cu cruce frumoasă împodobită cu decorațiuni de aur și mărgăritar și cu pictură de flori artistică, cu foi aurite și toc, un ex. cu sped. recerută costă 6 cor. 30 fileri. — Iară din **Cuvântările bisericesti** după oratorul **Massillon**, traduse de subscrisul din tomul I. numai foarte puține exemplare mai am; din tomul II. am destule. Prețul ambelor tomuri cu sped. rec. 6 cor.; prețul tomului I. ori II. deosebit 4 coroane. — Comandele sunt a se adresa la: **Ioan Genț**, protopop gr.-cat. în Nagyvárad Sztaroveszky uteza nr. 6.

Doctorul de casă

sau

Dicționarul sănătății,

împodobit cu 315 chipuri, de Dr. Vasile Bianu, Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, asfuzii, epidemii, contagiuni, microbi, nevrose pinotism, medicamente, plante medicinale, pansamente, igienă generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă, igiena etăților și profesiunilor, igiena curativă, igiena simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, hidroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

E indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

M. Străjan: *Moartea lui Dante Alighieri* traducere din Silvio Pelico și *Ingerul celor trei nopți*, o veche legendă din viața lui Dante, — Craiova 1911 pag. 16, prețul de 20 bani. Amândouă bucățile ni-se prezintă în o traducere foarte îngrijită și ne descriu în vii colori câteva clipite din viața marelui geniu al Italiei.

Apostolul cu litere latine, 32 coale f. 4° cu litere mari și cetețe. Să vinde broșat cu 14 cor., legat în piele roșie 22 cor.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa**.
Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

Nrul. 39—1911

69 (2—3)

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea Școlii gr.-cat. din Coșlariu (Koslárd), prin aceasta se receracă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 300 coroane adecă treisute coroane la oficiul

parohial gr.-cat. din Coșlariu cel mult până la 15 Septembrie 1911 la 2 ore p. m.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor lua în considerare.

Operatele despre aceste lucrări și anume: formularul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul aprobate de Preaveneratul Consistor Metropolitan la 20 August 1911 sub Nrul 6642 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din loc.

Coșlariu, la 10 August 1911.

Filip Pojar,
paroh gr. cat.

Petru Bogăiu,
curator.

Cadou de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se afă de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 2·20 cor.

„LUNCANA“

INSTITUT FINANCIAR, SOCIETATE PE ACȚII

în Marghita (com. Bihor).

Institutul „Luncana“ înființat în anul trecut, s'a bucurat deja dela început de încurajarea românilor din împrejurimea Marghitei, a mers tot înainte și s'a dezvoltat treptat, cum arată și următoarele cifre mai însemnate ale bilanțului pro August a. c.:

Active	K	449,357·99
Fond de rezervă	„	880·21
Cambii	„	72,898·—
Cambii cu acop. hip.	„	190,064·—
Depuneri	„	85,400·71

Depunerile au crescut cu peste K. 40,000·— în luna August a. c., ceea ce dovedește încrederea ce o are On. clientelă față de institut.

Depunerile se fructifică cu 5 și 5½% interese, iar sumele dela K. 10,000·— în sus, cu 6%.

(71) 1—2.

Direcțiunea.

Carte de cetire maghiară pentru clasele: V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română, de **Ioan F. Negrufiu** și **Petru Ungurean**. Carte aprobată pentru școlile primare prin ordinul ministerial Nr. 5,9421—1910.